

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Bergen, 14.7.2013

Høringsuttalelse om Sæverhagen kraftverk i Jondal kommune, Hordaland

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) er skeptisk til at NK Småkraft AS og grunneiere skal få konsesjon til å bygge ut Storeelvi i Jondal kommune. Dette begrunner vi på følgende:

Generelt om tiltaket og konsekvenser

Kraftverket vil nytte et fall på 73,5 m i Storeelvi fra inntaket på kote 75,5 moh ned til kraftstasjonen på kote 2 moh, og vil føre til redusert vannføring på en 700 m elvestrekning. Den installerte effekten er ventet å ligge på 4,6 MW, med en estimert årsproduksjon på 13,3 GWh.

Det søkes om slipp av en minstevannsføring på henholdsvis 624 l/s i sommersesongen og 208 l/s resten av året. Maksimal slukevne er 7 300 l/s. Vannveien er planlagt på nordsiden av Storeelvi bestående av 685 m nedgravd rør. Det foreligger en alternativ trasé i nedre del av vannveien på 648 m rør. Utløp ligger ca 100 m oppstrøms utløpet i Hardangerfjorden. 150 m med jordkabel vil gå fra kraftstasjon til tilknytningspunktet, og en 20 m lang ny vei frem til kraftstasjonen.

Det kommer frem av konsekvensutredningen at hele elven mellom Herandsvatnet og sjøen kan avgrenses som et viktig bekkedrag av lokal verdi (C). Området inneholder flere rødlistearter, og tiltaket er planlagt midt blandt Jondals mange verneverdige kulturminner. Tiltaket er ventet å få negative konsekvenser både for verdifulle arter og landskap i området. De ulike berørte områdene utdypes nedenfor:

Berørte områder

Rødlistearter

Rødlisteartene alm (NT) og ask (NT) befinner seg i influensområdet, men vi opplever at disse ikke vektas som særlig konfliktfylte i forhold til tiltaket, av hverken søker eller i utredningen. Dette er arter som med hjemmel i Naturmangfoldsloven skal tas hensyn til, og vi antar derfor at det kommer av at disse ikke trenger fjernes som en del av tiltaket. En forutsetning for at tiltaket regnes som lite negativt på grensen til middels negativt, er nettopp at kantskogen mellom elva og rørgaten står urørt.

Ål (CR) er tidligere observert i nedre del av vassdraget mellom Herandsvatnet og sjøen. Rapporten påpeker at selv om forholdene er relativt vanskelige, kan en ikke utelukke at disse kan vandre opp i Herandsvatnet. Da dette er en kritisk truet art, mener vi det må vektas i vurderingen.

Herandsvatnet går under naturtypen "rik kulturlandskapssjø" (E08), og er den mest næringsrike innsjøen i Jondal. Rødlistearter som vipe (NT) og sangsvane (NT) hekker her, og bruker området til matsøk og skjulested. Området har en lokalt viktig verdi (C), og vannet

beskrives i utredningen som: "...ein oase for våtmarksfuglar i eit storskalalandskap som ikkje kan by på mange liknande lokalitetar lokalt, dels regionalt". Disse viktige fugleartene er ikke observert i selve tiltaksområdet, men i og med at Herandsvatnet befinner seg like ovenfor det planlagte tiltaket, er det viktig å ta med eventuelle følger dette kan få. Konsekvensene for vanntilknyttede fugler nevnes som en av de mest merkbare konsekvensen av en slik utbygging. Befaringen i Storelvi er også utført på en noe ugunstig tid i forhold til fugleobservasjoner, og over et relativt kort tidsrom. En bør derfor etter vår mening ikke utelukke at viktige arter kan hekke også her.

Øvrige vegetasjons- og vannverdier

Utredningen mangler en verdisetting av naturtyper i området. Det nevnes at den sterke kulturpåvirkningen gjør det vanskelig å føre vegetasjonen mot en fast type, men både "rik kulturlandskapssjø" og "viktig bekkedrag" er registrert. Det nevnes forøvrig at selve bekken eller elven: "...vil ha ein særskild verdi i det intensivt drivne kulturlandskapet, fordi den, i alle fall delvis, har intakte kantsoner med lauvskog, samt at sjølve vassstrengen fungerer som spreiingskorridor for ymse invertebratar og som produksjonsmiljø for dei same organismane".

Alm-lindeskog (D4) er også ført men under tvil, grunnet at den ikke er særlig utbredt i området.

Vi ser ikke at dette taler mot behovet for å også ivareta det som er igjen av denne verdifulle naturtypen. Endel fuktrevende moser er påvist i området, og forholdene for disse er ventet å bli dårligere ved inngrepet. For disse og andre kryptogamer er det i første rekke i vekstsesongen det blir viktig med minstevannsføring. Kurvene over vannføringen gjennom året viser at i normal- eller tørrår er det minstevannføring i vassdraget fra juli og resten av året. Med en minstevannføring på 620 l/s (8%) i september og 208 l/s (3%) i vinterhalvåret vil dette ha dramatiske konsekvenser for organismer som er avhengige av rennende vann.

Det er som nevnt ventet negative konsekvenser for produksjonen av bunnfauna dersom vannføringen minker vesentlig i elva, særlig for bunndyr og larver nederst i næringskjeden. Disse er blandt annet å regne som viktig føde for nasjonalfuglen vår, fossekallen, som trolig lever ved Storelva og kanskje også hekker her. Selv om arten ikke er rødlistet er det grunn til å anta at den har stor lokal verdi i et urnorskt kulturlandskap som dette. Det er med tanke på bunnfaunaen også viktig at elva ikke tørrlegges om vinteren.

Landskap og samfunnsmessig virkning

Sæverhagen klassifiseres som et typisk fjordlandskap, og i fylkesdelplanen for småkraftverk heter det at: "Utbyggingsprosjekt må ta vare på landskapskarakteren med god vassføring i eksponerte fossar og vassdrag, og god landskapstilpassing av tekniske inngrep." Området er også i kommunens arealdel avsatt som LNF-område. Slik det også heter i utredningen, anses det derfor som: "...viktig at dette særpreget blir tatt vare på, også ved en eventuell utbygging av Storelva". Den vakre elva er et svært synlig landskapselement, og det er vanskelig å se hvordan dette skal ivaretas med den sterkt reduserte vannføringen som et slikt inngrep innebærer.

Vedlegg 5 i utredningen viser store mengder verneverdige kulturminner i området. I søknaden vektlegges det at tiltaket ikke vil komme i konflikt med disse, men det sies lite konkret om hvordan det er ment å tilpasse seg landskapet. Selv om det ikke vil komme i direkte fysisk konflikt, vil både de sjenerende maskineriene og den sterke reduseringen av elva utvilsomt påvirke landskapsbildet.

Det legges frem planer om å restaurere det gamle kraftverket fra 1914 som fremdeles er ganske intakt i elva. Her er hensikten å ivareta og videreføre lokale verdier, i og med at området allerede et sterk preget av gamle verneverdige kulturminner. Turistnæring og lokalsamfunn tatt i betraktning, må likevel den klassiske elva sees på som like viktig å ivareta. I tillegg til å ha lokalt viktig verdi som bekkedrag (C), er elver som denne et svært vesentlig element i et landskap av høy verdi som turistattraksjon.

Konklusjon

Naturvernforbundet er imot utbyggingen slik den foreligger i søknaden. Tiltaket vil få store negative konsekvenser for et viktig bekkedrag. Elva har betydning for verdifulle arter i området, og er et synlig og viktig element i et ellers sterkt påvirket landskap. Også i kraft av å være et LNF-område, bør hensynet til landskap, vann og naturvern vektlegges, med hjemmel både i Plan- og bygningsloven og i Jordloven.

Den samlede belastningen må også tas i betraktning. Det ligger fem eksisterende kraftverk i nærheten, i tillegg til tre konsesjonsgitte og åtte konsesjonssøkte kraftverk. Særlig vil bygging av Herand kraftverk sammen med Sæverhagen kraftverk få store konsekvenser for det yrende fuglelivet i området. Slik det heter i utredningen er elver som Storeelvi å regne som: "...blodårar" eller "biologiske oasar" i landskapet og vil innehalda særskilde naturmiljø som elles manglar i landskapet. Ikkje minst tener slike område som skjulestad og reirplassar for mange sporvefuglar", herunder vår kjære fossefall.

Skulle det likevel gis konsesjon, håper vi de avbøtende tiltakene tas til etterretning. Det må settes krav til bærekraftig minstevannsføring for den nødvendige bunnfaunaen, sommer som vinter. Det må også unngås hogst for å ivareta rødlisteartene og skjulested for fugl, og rørtraseen bør følgelig ikke legges helt inntil elva. Hekkekasser til fossefallet bør også settes ut.

for Naturvernforbundet Hordaland

Signe Sandberg
Leder

Lene Haugsvær
saksb

